

60 ÉVE A FILMVILÁGGAL A FILM VILÁGÁBAN

Absztrakt

A *Filmvilág* a magyar film szaksajtó leghosszabb ideje megjelenő filmesztétikai folyóirata. 1958. február 1.-én jelent meg első alkalommal, 2018-ban indította el 61. évfolyamát. Laudációja két részből áll: az első a *Filmvilág*ot olvasó cikk szerzőjének szocializációjáról; a második a *Filmvilág* jubileumok alkalmából megjelent víziókról szól.

Abstract

The *Filmvilág* is the oldest film aesthetic magazine of the Hungarian cinematography. It was introduced to the market from the 1st of February, 1958.; its 61st year has just begun in 2018. This laudation of the 60-year-old *Filmvilág* has two parts: the first is about of laudator socialization; the second is about the articles of the anniversaries of the film magazine.

Néhány fontos adat

Filmmel foglalkozó magyar nyelvű szaklap még nem élt ilyen hosszú ideig, mint a *Filmvilág*. A 60 év alatt két formátuma és két periódusa volt. 1958–1979 között kéthetente jelent meg A/5-ös nagyságban. Ez időszak alatt két főszerkesztője volt: 1958–1976 között Hámos György, és 1976–1979 között Hegedűs Zoltán. 1979-től változott a formátuma (A/4 lett), a periodicitása is. Nagyobb alakban, havonta jelenik meg. A szaklapban a fotók fekete-fehérben jelennek meg 1958 óta. Viszont a borítólapon színessé változott. Az új formátum főszerkesztője 1979–2010 között Létay Vera volt, akinek a helyébe 2010-ben Schubert Gusztáv került. A nyomtatott változat mellett – a kor követelményeinek megfelelően – létezik egy online formátum is, és emellett kedvelt a nem papíralapú sajtóorgániumok nagy népszerűséget elért műfaja, a blog is 2009 óta, amely a *Filmvilág* részévé vált.

A 60 év alatt 21 évfolyamot ért meg a kéthetente megjelenő folyóirat, és 39 évet a havilap formátum. A szerkesztőség ugyanazzal a főszerkesztővel, fiatal és még fiatalabb szerzőgárdával már megkezdte a 61. évfolyamát is. Ha valaki rendelkezne a 60 év alatt megjelent valamennyi lapszám-

mal, akkor a könyvtára polcán kb. 500 kisalakú, és kb. ugyanannyi nagyalakú *Filmvilág* sorakozna. Ha még az oldalak számát is megsaccoljuk, akkor kb. 50.000 oldalt olvashatott végig 1958–2018 között.¹ Az eltelt 60 évben ezen a film-szaklapon generációk nőttek fel. Közülük nem kevesen szerezték a filmről való gondolkodás alapelveit, nem kevesen a szaklapból „tanulták” meg azt, hogy mit preferálnak és mit nem, ha moziba mennek, vagy hogy újabban milyen filmet nézzenek meg a különböző technikai eszközökön, és milyent az art mozikban, a multiplexekben vagy a filmklubokban. Az alábbiakban egy, a kezdetektől napjainkig *Filmvilág*ot olvasó, a magyar filmet a legfontosabb művészetnek tartó személy laudációját olvashatják.

Saját *Filmvilág*-szocializáció, avagy Iránytű-e a *Filmvilág* a film világában 1958-tól napjainkig?

A *Filmvilág* első számának megjelenése nekem csapást jelentett. Előtte a *Színház és mozi* a kedvenc lapjaim közé tartozott, majd a *Film*, *Színház*, *Muzsika* is, de ez utóbb a népszerűsítő magazin irányát vette. Annyira fontos volt az életemben, hogy kivágtam a nekem tetsző írásokat, majd ezeket a cikkeket a magam főzve enyvvvel beragasztottam kisalakú füzetekbe. Mintegy másik újságot szerkesztettem a cikkekből a magam számára a bemutatott filmekről, a filmekben szereplő színészekről kivágtam anyagokkal. Létrehoztam egy saját filmes lapot. Ez a lehetőség azonban megszűnt számomra 1958-ban. Emiatt dacoltam az új lappal, de nem sokáig lettem hűtlen a filmművészeti szakirodalomhoz. A heti többszöri moziba járás továbbra is a kedvenc időtöltésem maradt, de hiányzott egy iránytű a film-rendetegben való eligazodáshoz. 1958-tól Budapestre kerültem, mert felvettek az ELTE Bölcsészettudományi Karára. Ezen kívül még más miatt is gyorsan „*Filmvilág*-hűség” alakult ki bennem. 1958 szeptemberétől, mint bölcsészhallgató, már nem érdekelt a „saját lap” szerkesztésének lehetősége. A gyakori moziba járás miatt úgy éreztem, hogy a film-univerzumban viszonylag tájékozott vagyok, de szükségem lenne a

¹ Az oldalterjedelem kiszámításánál az 1968. 4. számot és a 2018. 1. számot vettem alapul.

szinte minden film megtekintése mellé a sajtóban megjelenő értékelésekre is. Úgy tűnt, hogy a Filmvilág és a heti mozizás jól kiegészítették egymást. Egyetemistaként, a szülőktől távol hetilap és folyóirat-megrendelő lettem. Roppant büszke voltam arra, amikor a Kecskeméti utca egyik nagyszerű trafikjában, ahol újságokat és folyóiratokat is árusítottak, egy dossziéba gyűjtötték számomra az általam fontosnak tartott heti-kétheti lapokat, illetve havi lapokat. A dossziémba került az ÉS, a Filmvilág, a Nagyvilág és az Új Írás. Egy év után már a könyvtárban olvastam a felsorolt lapok jelentős részét, de a Filmvilágot továbbra is megvettem. Naivitásom, sőt sznobságom kissé hosszabb leírásával azt a folyamatot próbáltam érzékeltetni, hogy a Filmvilág állandó olvasójává válásom azért alakult ki, mert segítségével a film-rajongásból át kívántam lépni a filmhez-érteni-akarók csoportjába.

A Filmvilág lett az iránytűm az új hullámok, a nemzetközi filmfesztiválok megismeréséhez, megértéséhez. Ha ma visszagondolok arra, hogy mi miatt kötődtem a szaklaphoz, akkor első helyen a tájékozódási igény áll. A sok film, amit láttam, egyértelműen mutatta, hogy mind itthon, mind a világ más tájain nagyon sok, új utakat kereső film készül. A „papa mozija” helyett megjelentek a „töltőtollam a kamera” nemzedék filmjei, melyekben az új értékek, a film-gondolkodásban az új tematikák, és közben új filmnyelv formálódott.

A rajongás színtről a megértés szintjére kerülni a Filmvilágban megjelent esszék segítségével sikerült. Ehhez hozzásegítettek akkor is, amikor nem értettem egyet a konkrét filmértékelésekkel. Volt az életnek olyan szakasza is, amikor szerettem volna a folyóirat szerzői közé kerülni, de összesen talán egy cikkem jelent meg a lapban. Voltak más fórumok, ahol publikálhattam, így ezért nem is harcoltam különösebben. Ma is a megismerési, és a tájékozódási igény köt leginkább a folyóirathoz. Az új generációk publikációiban megjelenő új megközelítések tematikái, stílusuk érdekel, nemegyszer vitatkozom velük olvasás közben, de soha nem unatkozva zárom le a velük való vitát (magamban néha azzal az érzéssel, lehet, hogy nem nekem van igazam).

Az úgynevezett kisalakú Filmvilágok számomra a tájékozódás, az új ismeretek, az új információk fontos forrásai voltak. Bár a Filmvilág mellett más filmművészettel foglalkozó lapokat is olvastam (nemcsak magyarul), sőt a saját vélemény megfo-

galmasításának igénye is erősödött bennem, mégsem lettem hűtlen a folyóirathoz. Szélesedett a bázisom, hisz az újabb iskolákról, alkotókról más források is rendelkezésekre álltak. Mondhatni a naiv, mindenre újból rácsodálkozó korszakomból átléptem – át akartam lépni – a filmet értők, a filmet értékelők csoportjába. És ettől fogva a folyóirat olyan forrássá vált, amiből megismerhettem a felfogásomtól eltérő tanulmányokat, esszéket, melyeket nem egyszer a Filmvilágnál dolgozó kedves ismerőseim, barátaim fogalmaztak meg.

Azt hiszem, nyugodtan válaszolhatjuk az alcímbe feltett kérdésre az igent. A Filmvilág képes volt a változó történelmi időszakokban is iránytűvé válni, mind a nagyon fiatalok, mind a kevésbé fiatalok számára. Ezt egyértelművé teszik a következő észrevételeim:

A Filmvilág önképe céljairól az elmúlt 60 évben, avagy Hogy érezte magát a film-szaklap a 6 évtizedben, mit gondolt a saját jövőjéről?

A generációm, és a saját Filmvilág-szocializáció mellett fontosabbnak tartom azt, hogy a köszöntőmben írjak arról, vajon a lap az indulásakor, majd a 10 évenkénti évfordulós megemlékezéseiben milyen célokat fogalmazott meg. Idézem az 1958-as, az 1968-as, az 1999-es évfolyamok önreflexiót, a célokat megfogalmazó cikkeit.

Nagyon röviden, csak utalásképpen írnám le, hogy a Filmvilág nehéz társadalomtörténeti, -politikai időszakban indult 1958-ban, mely érvényes a bel- és külpolitikai szituációra egyaránt. Viszont 1958-ban a magyar film éppen egy jelentős változást élt meg, mert a kisipari termelési és szórakoztatásra koncentráló szakaszából átlépett abba a szakaszba, amikor a tematikája és a formanyelve a saját stílus és filmnyelv kialakítását kezdte meg. Mintha a filmszerűség mint módszer az egyéni stílus jegyeinek kialakítását helyezte volna előtérbe. Megszülettek az első magyar szerzői filmek, a filmben a személyesség vált fontossá. Akkor indult a szaklap, amikor a kultúrpolitika nem telepedett rá olyan mértékben, mint a többi hagyományos, nagyobb múlttal rendelkező művészetre (pl. az irodalomra, vagy a képzőművészetre). Az induló szám beköszöntőjében Hámos György főszerkesztő egyértelműen azt hangsúlyozta, hogy a legfőbb céljuk a hiányzó filmesztétika-oktatás, a film-ismeretterjesztés pótlása. Mintha a filmhez már kötődő – gyak-

ran moziba járó – közönség számára készítenék az egyes lapszámokat (vagyis a hozzám hasonlók számára). Így fogalmaz erről: „A film még mindig új művészet. Törvényei valójában nincsenek, esztétikája, dramaturgiája egy-egy nagy alkotás nyomán meglehetősen gyorsan módosul. Csupa forrongás és izgalom: úgy formálja meg önmagát, mint az alig kihűlt kergű föld a teremtés kezdetén. Hegyeket vet ki magából, melyek a felhőkig érnek, majd csillagokra ásitó mélységek támadnak benne, hogy azután megteljenek a tenger gazdag és szenvedélyes életével. Rövid története csupa forradalom. (...) Milyen különös művészet, melynek egy-két évtizedes alkotásai muzeális hatással lepnek meg; milyen meghatározó művészet, mely alig számít a halhatatlanságra” (Hámos 1958:2).²

Nem állítom, hogy akkor, 18 évesen minden szavát értettem Hámos György vezércikkének. De azzal nagyon megfogott, és a laphoz kötött, hogy művészetnek nevezte a filmet, és segítséget ajánlott a megértéséhez. Úgy éreztem, hogy számomra a film azzal vált művészetté, hogy beszippantott az általam varázslatosnak tartott világába. Mások, jelentős számban csak akkor értékelték egy filmet, ha – mint a kocsmában az alkohol – felejtéshez segítette őket. Nekem akkor az olasz neorealista filmek, a francia filmek tetszettek, és az újonnan megjelent filmes lap megerősített abban, hogy jól ítélt meg, hogy mi az érték a filmben. Ezzel a visszaigazolásal a Filmvilág magához kötött, az állandó olvasója lettem.

Az 1968-as a Filmvilág megjelenésének tízedik évfordulóján

Hámos György főszerkesztő (*Üdv az Olvasónak!*), és Nemeskürty István stúdióvezető (*Csendes öröm egy csendes jubileumkor*) ünnepelték a lapot. Hámos György a filmtörténeti változásokról, a magyar film felnőtté válásáról írt. A lap legnagyobb érdemének azt tartotta, hogy a változó, új értékeket megfogalmazó magyar, és egyetemes filmművészeti értékekkel foglalkoztak benne a legtöbbit. A korábbi környezettel szemben egy új filmes környezetben mást akartak, másként megírni: „Cikkeink komolyodtak és nehezedtek – az olvasók száma meg nőtt. Különösen a fiataloké. Jelezve az eddig fel nem mért lappangó kíváncsiságot, mellyel 'fordított úton', a

2 Hámos György 1958 Új lap indul. *Filmvilág*, 1958. I. évf. 1. sz. 2. o.

legmaibb művészet, a film elméletébe behatolva: igyekeztek megismerkedni az általános esztétikai fogalmakkal” (Hámos 1968:4).³ Úgy érzi 10 év távlatában, hogy mindenről, ami fontos volt a világ filmművészetének történetében, arról említést tettek, elemezték. Így az új irányzatokról (francia, angol, amerikai, szovjet újhullám), az irányzaton kívüli új alkotókról (Fellini-ről, Antonioni-ról, Bergman-ról), a szerzői filmről és a külföldi filmek magyar filmre tett hatásáról, vagy a magyar újhullámról. Azzal zárja jubileumi cikkét, amiről már tíz évvel korábbi vezércikkében is írt: céljuk továbbra is a mozikközönség segítése, az új filmművészeti értékek iránti érzékenységének kialakítása, alakítása. „Ha tízévi munkánkkal csak annyit sikerült elérni, hogy rést ütöttünk ezen a kegyetlen törvényen, s a kritika, de főként a közönség által méltatlanul halálra ítélt magyar filmek közül – cikkeinkkel, vitáinkkal, e filmek mellett való határozott állásfoglalásunkkal – sikerült néhányat megmenteni a szomorú sorstól: nem dolgoztunk hiába” (Hámos 1968:4).⁴

Hámos György büszke volt arra, hogy a Filmvilág a szakmai elismerést a filmet szerető, a lapot olvasó közösségtől megkapta, hogy a fiatalok olvasták a cikkeiket. Nemeskürty István már jubileumi köszöntőjének címében a csendes örömről, csendes jubileumra utal, mert nagyon finoman azt kívánja jelezni, hogy a magyar filmművészet sem a politikától, sem a moziba járó közönség egészétől nem kapta meg azt az elfogadást, elismerést, amit megérdemelt. Nem véletlenül ír erről Nemeskürty István ebben a formában, hisz a nagysikerű Budapest Film vezetőjeként, mint a filmek gyártásáért felelős vezető pontosan érezte a nyomást, ami a változó magyar filmre nehezedett. Filmtörténeti precizitással elővett egy-egy évfolyamot (1959-et, 1960-at, vagy 1961-et), majd az adott évben megjelent cikkek tematikáinak felsorolásával a szaklap széles merítését illusztrálja. Kiderül, hogy mind a magyar, mind a nemzetközi filmszakma eseményeivel, eredményeivel, kiemelkedő személyiségeivel érdemben foglalkozott a lap. Fontosnak tartja azt is, hogy a Filmvilág a tíz év alatt szinte mindig megtalálta: „...a szerencsés átmenetet az inkább képeket néző széles publikum szórakoztató tájékoztatása és a filmművészet iránt őszintén érdeklődők komolyabb igényeinek kielégítése között”

3 Hámos György 1968 Üdv az olvasónak! *Filmvilág*, XI. évf. 4:4.

4 im. uo.

(Nemeskürty 1968:9).⁵ A legnagyobb elismerést is leírja: a Filmvilágnak része és szerepe volt „...a magyar fim fellendülésében” (Nemeskürty 1968:9).⁶ Nemeskürty tanár úr cikkének címét átvéve, kissé megváltoztatva akár az „Őszinte öröm egy jelentős jubileumkor” címet is adhatnánk a 60. évfordulóra írt laudációnknak. Bár éppen a következő cikkek ismertetése mutatja, hogy 1999-ben a mi korunkat elképzelve a társadalomtudósok, filmújságírók a technika fejlődése miatt elsíratják a filmnézés lehetőségeit, intézményeit, sőt magát a filmet is.

1999-ben közel 40 oldalon keresztül azt hittették el a Filmvilág készítői, hogy már 2019-től írnak, és a nagyalakú lap 40. évfordulóját ünneplik

Kreatív ötlet, hogy 1999-ben nem megemlékezés, nem a több évtizedes múlt eredményeinek az összefoglalása köré építette a főszerkesztő, a szerkesztőség a jubileumi laudációt, hanem a távoli jövő egy fontos évfordulója köré. Ebben a 40 évi jubileumba 20 év konkrét tapasztalatot és 20 év víziót építenek bele.

A szerkesztőség a Filmvilág létének állandó fenyegetettségét így foglalja össze: „Ma már nehéz rekonstruálni, miként alakult végül kedvezően a Filmvilág sorsa. Minden féle szóbeszéd kering arról, hogy egy manausi kaucsukkereskedő a Filmvilág számára végrendelkezett, mások esküsznek, hogy 2011-ben a lap az első és egyben utolsó Monte Carlo-i szerencsésjáték filmfesztiválra akkreditált kritikusa nyerő szisztémával érkezett. Ki tudja. Mindenesetre örömteli tény, hogy a Filmvilág Alapítvány jelenlegi, 2019-es anyagi helyzete megengedi, hogy a magyar filmgyártás bőkezű mecénása legyen” (Szerkesztők 1999:2).⁷ A következő cikkben, Schubert Gusztáv főszerkesztő a *2019. Filmmodisszeia* címmel írt esszéjében a megváltozott technikai elérhetőségekkel foglalkozik, azt a keretet jellemzi, amikor a technikai újdonságok háttérbe szorítják a filmet. „Csak a vetítő surrog, ritka luxus, csak a pixelek zsizsegnek. A világ filmvilág. (...) A tét-lenség a sorsunk, a sorsjáték sors nélkül. Mindenünk megvan, csak a bizonytalanságunk

5 Nemeskürty István 1968 Csendes öröm egy csendes jubileumkor. *Filmvilág*, XI. évf., 4:9.

6 im. uo.

7 A Szerkesztők: Kedves Olvasó! 1999, *Filmvilág*, XLII. évf. 9:2. http://filmvilag.hu/xereses_aktcikk_c.php?cikk_id=4555

veszett oda, az élethalál. Kép, kép, kép. Jövönket filléres alapon játszottunk el. Fejünk fölött elrepült a Nickelodeon” (Schubert 2009:3).⁸ A globalizáció (magyar) romjairól olvashatjuk Lengyel László és Szilágyi Ákos beszélgetését a film jövőbeni helyéről. „Mi, a legöregebb nemzedék tagjai, ma kicsit úgy érezhetjük, mintha saját gyerekkorunkban zuhantunk volna vissza. Nemzedéki utolsókból lettünk újra elsők, holott lassacskán már a sírban lenne a helyünk. (...) A pénzhány és a technikai eszközök megfogyatkozása a filmművészetet is csodákra sarkallja. Nemrég meg is alakult az új Néma Filmstúdió” (Lengyel – Szilágyi 1999:4).⁹ Lengyel és Szilágyi víziójukban szólnak arról, hogy „A legutolsó cannes-i fesztiválon, amely pénz híján, mint ismeretes, nagyon nyögvenyelősen jött össze már, az Arany Pálmát megint egy magyar rendező vitte el *Szegénylegények* című filmjével, amely tulajdonképpen parafrázis, a ma már klasszikusnak számító eredeti újravágása és a részek újszerű összeillesztése... /.../ Igen, valóban kitűnő film, s egyre több olyan régi filmmel találkozunk, amely a vágóasztalon születik majd újjá” (Lengyel – Szilágyi 1999:9).¹⁰

Jancsó Miklós 2019.09.09. dátummal levelet küldött H. Gy-nek, miután a kapun átlépett. A levélben beszámol a barátjának arról, hogy most Doktor Zsivágót és Intolerance-ot néz. Arra kéri a barátját: „Ha jössz, hozz egy pár kazettát. Nem muszáj magyar filmet választanod. Vagy ha nincs más, válassz angol feliratost. És hozz pár dollárt. Elfogadják a márkát is. Jók a banki kamatok” (Jancsó 1999:9).¹¹ A Jancsóra jellemző humor jól érzékelhető, hogy az új-lét, a más-lét szórakozás, anyagi helyzet szempontjából semmi változást nem hoz. A globalizáció romjain akár a más-világban, a Fénybarlangban, vagy bárhol küldi bárki a jelentéseit, legyen az társadalomtudós vagy filmpublicista, alapélmény a fekete-fehér némafilm, a művészfilmek üldözendők, és a megtekintésük a hatalom által üldözött tevékenység.

8 Schubert Gusztáv 1999 *Filmmodisszeia* – 2019. *Filmvilág*, XLII. évf. 9:3. http://filmvilag.hu/xereses_aktcikk_c.php?cikk_id=4557

9 Lengyel László – Szilágyi Ákos 1999 Magyar glóbusz. Ezredeleji beszélgetések. *Filmvilág*, XLII. évf. 9:4-9. http://filmvilag.hu/xereses_aktcikk_c.php?cikk_id=4558

10 uo. 5.

11 Jancsó im. Jancsó Miklós 1999 Levél H. Gy-hez. *Filmvilág*, XLII. évf. 9:6. http://filmvilag.hu/xereses_aktcikk_c.php?cikk_id=4559

A Bikácsy Gergely által írott vízióban 2019-ről a következők olvashatók: „A Fénybarlangot mi úgy alapítottuk, hogy legyen benne jó sok kisterem. Aztán egyre lejjebb kényszerültünk, a katonai parancsnokság nemcsak beköltözött, de terjeszkedett is. Lebontották a Szörény Rezső-termet, a Tarr Béla-termet, a Fehér György-termet és a Jeles András-termet is. Most már csak a Grunwalsky-terem a miénk, itt vetítünk fekete-fehér filmeket” (Bikácsy 1999:10).¹² És ebben a szép új világban Peternák Miklós víziója szerint létrejön a Végtelen film, mint „...a XXI. század talán első paradigmaticus műalkotása” (Peternák 1999:34).¹³ Ennek sem az eleje, sem a vége nem ismerhető fel, hisz a posztinformációs társadalomban az egyéni infócsomagokról lemondva sorsmátrixokból készítik a végtelen történeteket.

Vagy rosszul értelmeztem a XX. századi agyammal a 2019-es állapot jellemzőit? Itt, ebben az új világban a kíváncsiság, új utak megismerése, a saját vélemény kommunikációs folyamatokban csiszolódo változtatásának igénye mintha feleslegessé vált volna. Ami adott, az az egyre mélyebb rétegekbe költöző vetítőteremk zúgása, a vetítésekre való bejutás lehetőségének megkeresése. Mintha az 1970-es vagy '80-as években lennénk még 2019-ben is, amikor a betiltott Ember Judit, vagy a Fekete Doboz filmjei megtekintésének lehetőségeit keresve sikerült mégis egyet-egyet megnézni.

De ez most, 2018-ban még nem igaz, majd jövőre lesz az apokaliptikus változás. Hisz ünnepeljük a 61. évfolyamához érkezett Filmvilágot, amelynek a számaiban olvashatunk interjút Jeles Andrással, a moziban játszott filmekről pedig kritikákat. Szóval a kezdetek attitűdjei mellett azért újabbak is megjelentek, amit még én is kíváncsian olvasok. Ahogy Orwell 1984-ben megírta főművét, az 1984-et, a Filmvilág 1999-ben megírta, hogy milyen a 2019-es világállapot és ebben hol a helye a filmnek. Sajnos ma, 2018-ban, mintha néhány rossz víziója nem rosszként értékelhető, hanem létezőként. De erről most ne essék tovább szó.

Viszont megállapítható, hogy a Filmvilág olvasása 2018-ban és utána sem hagyható abba. Az olvasását minden korosztálynak folytatnia kell. Az

12 Bikácsy Gergely 1999 Jónás, aki 2025-ben lesz huszonöt éves. *Filmvilág*, XLII. évf. 9:10. http://filmvilag.hu/xereses_aktcikk_c.php?cikk_id=4560

13 Peternák Miklós 1999 Abbahagyni! (A végeken túl). *Filmvilág*, XLII. évf. 9:34.

iránytű jellegét most sem veszítette el, hisz sci-fiként pontos láttelepet készít a jelenről, iránytűként a honnan hová folyamatot jelzi. Vagyis a jelen laudáció nem zárulhat másként: Éljen a 61 éve megjelenő Filmvilág! Csak így, tovább! Benne lenni az új-világban, de soha nem felejtani el a honnan, hová folyamatot! Hisz a technika úgyszólván gyorsan, hol lassan, de állandóan változik. DE A FILM AZ ÖRÖK! NA ÉS A FILMVILÁG? AZ IS! (amíg tudunk olvasni, mert látunk, és értjük is a szavakat, az összefüggéseket!)

Felhasznált irodalom

- Bikácsy Gergely 1999 Jónás, aki 2025-ben lesz huszonöt éves. *Filmvilág*, XLII. évf. 9:10-11.
- Hámos György 1958 Új lap indul. *Filmvilág*, 1958. I. évf. 1:2.
- Hámos György 1968 Üdv az olvasónak! *Filmvilág*, XI. évf. 4:4.
- Jancsó Miklós 1999 Levél H. Gy.-hez. *Filmvilág*, XLII. évf. 9:6-7.
- Lengyel László – Szilágyi Ákos 1999 Magyar glóbusz. Ezredeleji beszélgetések. *Filmvilág*, XLII. évf. 9:4-5. On-line változat. A nyomtatásban eltérő adattal: A globalizáció romjain. (Ezredkezdő beszélgetések). XLII. évfolyam, 9. szám, 4-9.
- Nemeskürty István 1968 Csendes öröm egy csendes jubileumkor. *Filmvilág*, XI. évf. 4:9.
- Peternák Miklós 1999 Abbahagyni! (A végeken túl). *Filmvilág*, XLII. évf. 9:34.
- A Szerkesztők 1999 Kedves Olvasó! *Filmvilág*, XLII. évf. 9:2.
- Schubert Gusztáv 1999 Filmmodisszeia – 2019. *Filmvilág*, XLII. évf. 9:3-4.